

Egyszerre érkező klímakockázatok: így tehetnénk ellenállóbbá Magyarországot

A klímaváltozás kockázatai nem külön-külön, hanem akár egyszerre is jelentkezhetnek – és éppen ez teszi őket nehezen kezelhetővé. A Green Policy Center szakpolitikai javaslatcsomagja arra figyelmeztet: az élelmiszer-, víz-, energia- és infrastruktúra-biztonság összekapcsolódik, így a problémák együttesen láncreakciót indíthatnak el. A kérdés már nem az, hogy lesznek-e ilyen helyzetek, hanem az, mennyire vagyunk felkészülve a többfrontos válságokra. Schaffhauser Tibor, a Green Policy Center társalapítójának és senior klímapolitikai tanácsadójának írása.

Mi történik, ha egy forró nyári napon egyszerre terhelődik túl az egészségügy, ugranak meg az élelmiszerárak, majd egy vihar után órákra – vagy napokra – elmegy az áram, a víz és az internet? Első pillantásra különálló problémáknak tűnnek. Valójában azonban ugyanannak a kihívásnak a különböző arcai: a klímaváltozásé.

A klímaváltozás ma már nem pusztán környezetvédelmi ügy. Nem egy távoli, „majd egyszer” bekövetkező krízis, hanem már most is határozottan érzékelhető veszélyforrás, amely Magyarországon is súlyos károkat és biztonsági kockázatokat okoz.

Az elmúlt évtizedben hazánkban a hőség és szélsőséges meleg hullámok komoly egészségügyi következményekkel jártak: 2012 és 2022 között több mint 8 200 többbalethalálást regisztráltak, amit a hőhullámok idéztek elő. Ugyanezen időszakban a hazai biztosítók több mint 72 milliárd forintot fizettek ki viharkárokra, és csak a mezőgazdasági károkra több mint 55 milliárd forintot. A tüzesetek is gyakorivá váltak: 2011–2021 között több mint 67 000 vegetációtűz történt Magyarországon. Gazdasági szempontból a szélsőséges időjárási események a 2005 és 2014 közötti időszakban évente átlagosan a hazai GDP 0,5–1 %-os csökkenéséhez járultak hozzá.

A klímaváltozás viszont nem önmagában idéz elő válságokat, hanem felerősíti a meglévő gyengeségeinket – a túlzottan központosított rendszereket, a szétagolt döntéshozatalt és a rövid távú gondolkodást. Éppen ezért a válasz sem érkezik egyetlen területről. A vízgazdálkodás, a mezőgazdaság, az energiaellátás, a területfejlesztés, az egészségügy és a katasztrófavédelem csak együtt adhat működő megoldást. Ezekre a kihívásokra ad javaslatokat a Green Policy Center legújabb szakpolitikai javaslatcsomagja.

A javaslatcsomag itt tölthető le:

https://www.greenpolicycenter.com/wp-content/uploads/2026/02/GPC-2026_klima-es-biztonsag-kotet_END_4-1.pdf

Amikor minden mindennel összefügg

A klímaváltozás hatásai láncreakciót indítanak el. A vízhiány élelmezési kockázattá válik. Az élelmiszerár-emelkedés társadalmi feszültséget gerjeszthet. Egy áramszünet megbénítja a vízellátást és a digitális kommunikációt is.

Ha ezekre a problémákra külön-külön reagálunk, könnyen előfordulhat, hogy az egyik területen javítunk valamit, miközben a másikon tovább növeljük a sérülékenységet.

A valódi kihívás tehát az, hogy a döntések ma még többnyire ágazati logika mentén születnek, miközben a klímakockázatok rendszerszintűek. **A megoldás az lehet, ha az ellenálló képesség – a reziliencia – minden jelentős beruházás és szakpolitikai döntés kötelező szempontjává**

válík.

Az adatalapú, előrejelzésekre épülő kockázatelemzés és az erősebb tárcaközi együttműködés nem adminisztratív többlet, hanem biztonsági befektetés. A megelőző, integrált tervezés mindig olcsóbb és hatékonyabb, mint a károk utólagos kezelése.

Az élelmiszer-biztonság: a válság „látható arca”

Magyarország mezőgazdasága különösen érzékeny az aszályra és a szélsőséges időjárásra. Az elmúlt évek termés kiesései nemcsak a gazdálkodókat, hanem a fogyasztókat is közvetlenül érintették az áremelkedéseken keresztül. A vízhiány, a talajromlás és a biodiverzitás csökkenése – például a beporzók számának visszaesése – együtt gyengítik a termelés stabilitását. Az ökológiai rendszerek romlása először hozamingadozásban, majd árnövekedésben jelenik meg, végső soron pedig társadalmi feszültségekhez vezethet.

A fenntartható, víztakarékos és diverzifikált mezőgazdaság ezért nem csak környezetvédelmi kérdés, hanem stratégiai érdekünk is. A vízgazdálkodás, az agrárpolitika és a természetvédelem összehangolása, a víz visszatartás, a talajmegőrző gazdálkodás és az élőhely-helyreállítás egyszerre szolgálják a termelésbiztonságot és a környezeti stabilitást.

Jó példa

Az Országos Területrendezési Terv felülvizsgálata, valamint a Lechner Tudásközpont által készített barnamezős kataszter folyamatban lévő előkészítése lehetőséget ad arra, hogy a települési rendezési tervek figyelembe vegyék a komplex hidrológiai, környezeti, társadalmi szempontokat, a megfelelő tájhasználatot pedig az éppen megemelésre került zöldfelület visszapótlási kötelezettség tudja biztosítani.

Túl sok víz, túl kevés víz

Magyarországon ma már nem ritka, hogy ugyanaz a térség rövid időn belül árvízzel és aszályal is küzd. Ez nem csupán az időjárás szélsőségeiből adódó következménye, hanem annak is, ahogyan a tájat használjuk.

A gyors vízelvezetésre épülő rendszerek, az árterek leválasztása és a vizes élőhelyek visszaszorulása jelentősen csökkentették a természetes vízmegtartó képességet. Így a víz gyorsan elfolyik, de a száraz időszakban nincs tartalék. Közben a mezőgazdaság, az ipar, a városfejlesztés és a természetvédelem ugyanarra a korlátozott vízkészletre tart igényt. A konfliktusok elkerüléséhez tájleptékű, integrált földhasználati tervezésre van szükség.

A víz helyben tartása, a természetes pufferterületek megőrzése és az átlátható, részvételi döntéshozatal nemcsak környezeti, hanem társadalmi stabilitási kérdés is. A vízbiztonság valójában területfejlesztési és társadalompolitikai ügy.

Jó példa

A „Víz a tájban” program erre a kihívásra ad választ: célja a víz helyben tartása és tájba illesztett hasznosítása, természetes vízmegtartó megoldásokkal és az ágazati célok összehangolásával. A kezdeményezés országos szakmai koordináció mellett igyekszik erősíteni a vízbiztonságot és az alkalmazkodóképességet az egyre gyakoribb hidrológiai szélsőségekhez.

Ha a rendszer épp akkor omlik össze, amikor a legnagyobb szükség lenne rá

Az energia-, víz- és digitális infrastruktúrák ma már szorosan összekapcsolódnak. Egy áramszünet dominóhatást indíthat el: leáll a vízellátás, akadózik a kommunikáció, sérül az egészségügyi ellátás.

Hóhullámok idején nő az áramigény, miközben maga a rendszer is nagyobb fizikai terhelésnek van kitéve. A viharok és extrém időjárási események pedig egyre gyakrabban okoznak regionális kieséseket.

A központosított rendszerek és az energiaátmenetből fakadó új komplexitás növeli a sérülékenységet. A jövőbiztos megoldás a decentralizált, megújuló alapú rendszerek, az energiatárolás és a térségi kockázatmegosztás erősítése lehet. A klímaszemponthoz nemcsak az infrastruktúra-fejlesztésben, hanem a válságkezelési és védelmi tervezésben is érvényesíteni kell.

Jó példa

A MEKH (Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal) Kockázati Készültségi Terve előre rögzíti, hogyan kell reagálni természeti csapás, hálózati zavar vagy túlterhelés esetén. A rendszeresen frissített dokumentum uniós előírások alapján határozza meg a megelőzés és beavatkozás lépéseit, és mintául szolgálhat egy, a teljes hazai kritikus infrastruktúrára kiterjedő, összehangolt felkészülési rendszer kialakításához is.

A halogatás a legdrágább döntés

A klímaváltozás tehát nem egyetlen szektor problémája, hanem a nemzeti ellenálló képesség próbája. Magyarország biztonsága ma már azon is múlik, képesek vagyunk-e újragondolni a vízhez, az energiához, az élelmiszerhez és a tájhoz való viszonyunkat annak érdekében, hogy hazánk egy biztonságosabb, ellenállóbb és élhetőbb ország legyen.

A kérdés tehát nem az, hogy megengedhetjük-e magunknak az integrált, előrelátó felkészülést a klímaváltozás negatív hatásaira, hanem az: megengedhetjük-e magunknak, hogy tovább halogassuk a cselekvést.

Sajtókapcsolat:

- Schaffhauser Tibor, társalapító, senior klímapolitikai tanácsadó
- Green Policy Center
- tibor.schaffhauser@greenpolicycenter.com

Eredeti tartalom: Másfél fok

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/?p=28993>